

Priloga: Rzd-01-21-00020-01

Datum: 1.6.2021

opis enote nesnovne kulturne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

EID: **2-00092**

Ime enote: **Miklavževo**

Sinonimi imena enote:

Miklavževanje, Miklavževi obhodi, Miklavževi sprevodi

2. OPIS ENOTE DEDIŠČINE

Zvrst dediščine: **šege in navade**

Podzvrsti:

letne šege, praznovanja

Tipološka gesla:

obdarovanje, miklavževo

Kratek opis:

Miklavževo je otroški verski praznik, povezan s sv. Miklavžem, ki na predvečer svojega godu (6. decembra) sam ali s spremstvom obišče in obdaruje otroke na domu, v župnijah, obhodih po hišah, na raznih prireditvah in sprevodih po nekaterih mestih.

Opis:

Miklavževo je otroški verski praznik, povezan s sv. Miklavžem, ki na predvečer svojega godu (6. decembra) sam ali s spremstvom obišče in obdaruje otroke na domu, v župnijah, obhodih po hišah, na raznih prireditvah in sprevodih po nekaterih mestih. Sv. Miklavž je slovensko ime za sv. Nikolaja, ki je med drugim tudi zavetnik otrok; pridne obdaruje, poredni pa dobijo šibo ali jih kaznujejo parklji.

Miklavž je kostumiran lik z dolgo belo brado, oblečen v škofovska oblačila in bele rokavice, na glavi ima škofovsko mitro, v roki pa škofovsko palico. V rokah ima lahko knjigo z zapisi o obnašanju otrok. Miklavževa spremstva se tako po številu kot po likih nekoliko razlikujejo. Običajno ga spremljata dva angela, oblečena v dolga bela oblačila, na hrbtu pa imata lahko tudi krila. V koših ali košarah nosita darila za otroke. Del spremstva so tudi hudiči oziroma parklji. Parklji so največkrat oblečeni v navzven obrnjene ovčje kožuhe in opasani z zvonci in verigami. Na glavi imajo iz ovčje kože izdelano naličje z rogovi in dolgim rdečim jezikom. Zaradi strašljivega izgleda in hrupa, ki ga povzročajo z verigami, zvonci in glasovi, se jih otroci bojijo, zato pri obhodih po hišah največkrat ostanejo zunaj. Ponekod mladino, zlasti dekleta, švrkajo s šibami in mažejo s sajami. Parklji naj bi imeli svoj izvor v duhovih prednikov in demonov rasti. Del spremstva so lahko tudi sv. Anton Puščavnik v meniški kuti in z zvončkom, pisar s knjigo in še nekateri drugi liki.

Otroci nekaj dni pred miklavževim pišejo pisemca z željami o darilih, na predvečer godu pa Miklavžu nastavljajo krožnike, peharje, nogavice, čevlje ipd., da bi ponoči skrivoma vanje odložil darila, ki jih pripravijo starši. Miklavž obdaruje otroke tudi v nekaterih družinah, ki niso verne. Miklavž s spremstvom obišče in obdaruje otroke na miklavževanjih v župnijah in raznih prireditvah. Miklavževi obhodi s spremstvom po hišah so razširjeni predvsem na podeželju in v manjših krajih. V nekaterih mestih organizirajo Miklavževe sprevode in sejme kot začetek veselega

decembra. V novejšem času se Miklavž pojavlja tudi v nakupovalnih centrih, ponekod organizirajo dobrodelne Miklavževe koncerte. Z Miklavžem povezani dogodki potekajo v organizaciji župnij, lokalnih skupnosti, društev in organizacij, ki sami ali skupaj s starši poskrbijo tudi za obdarovanje otrok.

Sv. Nikolaj je bil škof v Miri (Mala Azija), umrl je leta 324. Katoliška cerkev ga časti od 11. stoletja. Prvi znani opis miklavževanja na Slovenskem je leta 1839 objavil Buchenhain v Carnioli, o obdarovanju otrok v Novem mestu leta 1842 pa Navratil piše v Letopisu Matice Slovenske leta 1885. Pred drugo svetovno vojno je nevidni Miklavž ponoči obdaroval otroke na domu, Miklavža s spremstvom so najemale bogate družine, pojavljal se je v trgovinah z igračami, v župnijah, šolah, na društvenih prireditvah, gledališčih in na miklavževanjih za socialno ogrožene otroke. Odrasli so se udeleževali Miklavževih plesov. V večjih krajih in mestih so prirejali Miklavževe sejme. Na podeželje so se Miklavževi obhodi s spremstvom po hišah verjetno razširili sredi 19. stoletja. Miklavž je otrokom prinašal (suho) sadje, orehe, lect in sladkarije, mestnim otrokom tudi igrače, knjige, šolske potrebščine in zimska oblačila. Po drugi svetovni vojni se je moral Miklavž umakniti iz javnega življenja, nadomestil ga je dedek Mraz, kljub prepovedi pa so v nekaterih krajih Miklavževe obhode ohranjali. V mestih so bili ukinjeni Miklavževi sejmi in plesi, sejme pa so zopet uvedli v 90. letih 20. stoletja.

Datacija:

1839 (omemba)

3. LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

Naselje: **OSTALO (OSTALO)**

Opis lokacije:

Slovenija

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **0** X: **0**

4. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

več nosilcev

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02_00092.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Nena Židov, 2016

6. VARSTVENE USMERITVE ZA ENOTO

Kategorija usmeritev: **drugi ukrepi ohranjanja nesnovne dediščine**

Opis usmeritev:

osnovne varstvene usmeritve za nesnovno dediščino

7. PRISTOJNOSTI

Pristojna institucija: **Slovenski etnografski muzej**

Strokovna področja:

etnologija

8. POVEZAVA ENOTE Z DRUGIMI ENOTAMI REGISTRA

Register nesnovne kulturne dediščine:
Obisk dedka Mraza (EID 02-00077)
Register nepremične kulturne dediščine:

Register premične kulturne dediščine:
Slovenski etnografski muzej

9. UTEMELJITEV VPISA

Sv. Miklavž je eden od treh dobrih mož, ki konec leta obdarujejo otroke. V primerjavi s po vojni uvedenim dedkom Mrazom in s personificiranim Božičkom ima v Sloveniji najdaljšo tradicijo. Na večer pred svojim godom se sam ali s spremstvom pojavlja tako v mestih kot na podeželju. Vsako leto ga otroci težko pričakujejo doma, na raznih prireditvah in na sprevodih po mestih. Miklavževo je verski praznik otrok, ki ima v Sloveniji dolgo družinsko in skupnostno tradicijo ter je pomemben del družinske, lokalne in nacionalne identitete.

10. OMEJITVE GLEDE JAVNOSTI PODATKOV

Omejitev: **ni omejitev glede javnosti podatkov**

11. OPOMBE

12. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **centroid ni določen**
Natančnost območja: **območje ni določeno**

13. VPIS V REGISTER

Vpis dne: **1.6.2021** Št.: **Rzd-01-21-00020-03**
Razlog: **pobuda**

14. SPREMEMBA REGISTRA

Sprememba dne: Št.:
Razlog:

15. IZBRIS IZ REGISTRA

Izbris dne: Št.:
Razlog:

16. ZAZNAMKI

Številka: Rzd-01-21-00029-11-01

Datum: 1.6.2021

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00092**
Ime enote: **Miklavževo**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec: **Frančiškanski samostan Ljubljana Center, Ambrož Mušič**
Prešernov trg 4, 1000 Ljubljana
Identifikacija nosilca: **259**

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Frančiškanski samostan Ljubljana Center kadrovsko in prostorsko omogoča, da nemoteno skozi vse leto poteka redna pastoralna dejavnost v okviru Župnije Ljubljana – Marijino oznanjenje. Med te pastoralne dejavnosti sodita tudi organizacija in izvedba prireditve miklavževanje na predvečer godu sv. Miklavža (6. decembra), pri kateri sodelujejo otroci, mladi in odrasli, ki izbirajo in pripravljajo primerna manjša darila za otroke za skupno obdarovanje, organizirajo in izvedejo spremljevalno dramsko igro in ostali program (npr. otroški pevski zbor).

Status: **aktiven nosilec**

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **LJUBLJANA (LJUBLJANA)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **462117** X: **100964**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00259.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:
Ambrož Mušič, 2019

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **1.6.2021**
Razlog: **pobuda**

Številka: **Rzd-01-21-00029-03**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:
Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:
Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI

Številka: Rzd-01-21-00020-11-01

Datum: 1.6.2021

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00092**
Ime enote: **Miklavževo**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec: **Skupnost fantov in deklet iz Godešiča, Borut Slabe**
Godešič 112, 4220 Škofja Loka

Identifikacija nosilca: **265**

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Miklavževanje organizira neformalna skupnost fantov in deklet z Godešiča, starejših od 18 let. Ko dobijo otroke, ne sodelujejo več. Priprave začnejo približno tri tedne prej, ko si na srečanjih razdelijo naloge in vloge ter zavijejo darila za vaške otroke. Na predvečer miklavževega se skupina zbere nekje v vasi, tam si nadenejo kostume in se s pomočjo deklet naličijo. Poleg Miklavža kot osrednjega lika skupino sestavljajo angelčki – v belo oblečena dekleta, ki nosijo darila. V črnih oblačilih je pisar (»ta črn«), pokrit z visokim cilindrom. Nosil črno knjigo, v kateri so zapisana imena vseh porednih otrok. Najbolj strašljiv lik v skupini je vodja hudob ali parkljev Lucifer, ki je oblečen v rdečo opravo, v rokah ima vile. Najbolj številni so parklji grozljivega izgleda, ki s hrupom in glasnim piskanjem na piščalke strašijo otroke in jim grozijo, da bodo poredne otroke v košu, ki ga nosi eden od njih, odnesli v pekel. Parklji se s pušicami ustavljajo pri hišah in zbirajo denar za darila, pogostitev in vzdrževanje kostumov.

Miklavž po predhodnem dogovoru z domačini z delom spremstva vstopa v hiše, se pogovori z otroki, s pisarjem pa preverita tudi vpise v črno knjigo. Otroci obljubijo, da se bodo poboljšali oziroma bodo pridni še naprej, nekateri pred Miklavžem tudi molijo. Angelčki in parklji med otroke razdelijo pripravljena darila (sadje, pecivo in sladkarije) in večja darila, ki jih za otroke pripravijo domači in jih na skrivaj pred obiskom hiše predajo angelčkom. Obhod po vasi poteka po ustaljeni poti, začne se ob izteku dneva in konča okrog 21. ure. Mlajši fantje, ki še niso del skupine, hodijo po vasi in nagajajo parkljem, ti jih lovijo in mažejo z globinom. Na obhodu jih pri nekaterih hišah pogostijo, okrepcajo pa se v domu Krajevne skupnosti, pred katerim jih pričakajo številni vaščani. Po obhodu se skupina preobleče, sledi pogostitev v vaškem lokalju. Po ustnem izročilu so se začeli Miklavževi obhodi na Godešiču po prvi svetovni vojni ali še prej. Dodatno daje šegi pomen vaška cerkev, posvečena sv. Miklavžu.

Status: **aktiven nosilec**

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **GODEŠIČ (ŠKOFJA LOKA)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **450653**

X: **113767**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00265.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Anja Jerin, 2014

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **1.6.2021**

Razlog: **pobuda**

Številka: **Rzd-01-21-00020-03**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI